

Malí Vietnamci už jsou jako Češi

S Trinh Thuy Duong a Nguyen Mai Huong o životě v Česku, jídle a jiné vietnamské rodině

Trinh Thuy Duong a Nguyen Mai Huong se poznaly před mnoha lety přes on-line chat o Harrym Potterovi. Před rokem spolu začaly učit Čechy vařit vietnamské jídlo a píšou o něm blog. „Dospěla nová generace, která je schopna Čechům naše jídla vysvětlit,“ říkají o boomu zájmu o vietnamskou kuchyni. A teď je podle nich na jejich generaci také to, aby své komunitě vybojovala fair play při pracovních pohovorech.

□ LUCIE KAVANOVÁ / FOTO MILAN JAROŠ

V Česku žijete skoro dvacet let. Na jaké mýty o Vietnamcích mezi Čechy nejčastěji narazíte?

MAI: Když jsem byla menší, tak si české děti o mně i ostatních Asijských myslely, že každý z nás umí bojová umění. Vždycky se ptaly, jestli umím karate, kung-fu a podobně. Prostě si myslely, že je to jako ve filmech, že každý Asijec zvládá bojová umění.

THUY: Častá je stále představa „Vietnamec rovná se trhovec“. A potom se o nás říká, že jsme dobří obchodníci. Ale to není moc mýtus, to je pravda. My už to tak trochu máme v krvi - u nás potkáte v každé uličce nějaký obchod. Zákony u nás nejsou tak přísné jako tady, a když se třeba paní učitelka na venkově rozhodne, že bude prodávat školní pomůcky, tak si prostě před domem otevře malý obchůdek a žádné povolení nepotřebuje.

Jedním z největších obchodních úspěchů vietnamské komunity je zřejmě ovládnutí trhu s večeřkami. Jak se to povedlo?

THUY: U nás je celkem časté, že když někdo vytvoří nějaký obchodní model a je v něm úspěšný, tak ho všichni ostatní začnou napodobovat. Nejdřív to třeba byla nehtová studia, teď večeřky.

Nejnověji začíná nástup bister a restaurací. Když nás tady před chvílkou pan fotograf fotil (*rozhovor probíhal ve vietnamské restauraci Pho Vietnam Tuan & Lan, pozn. red.*), přišla se servírka hned zeptat, co to děláme a proč fotíme, protože se bála, že jsme od konkurence a snažíme se její podnik okopírovat.

Jak se na majitele večeřek dívají ostatní Vietnamci, jak si stojí v hierarchii komunity?

MAI: Tady jsme v podstatě všichni obchodníci, takže se de facto hodnotí už jen to, nakolik je kdo úspěšný, kolik vydělá. V čem podniká, není tak zásadní. Pokud jde o jednotlivá povolání, tak obecně právo, ekonomie nebo lékařství jsou u nás považovány za prestižní. Ale moc lidí v těchto oborech zatím ještě nepracuje.

Proč ne? Je pro Vietnamce obtížné, prosadit se v české společnosti v tomto typu profesí?

MAI: Obecně je to pro nás asi těžší už jen proto, že ne všichni máme české občanství. Máme většinou jen povolení k trvalému pobytu a některým zaměstnavatelům se to nemusí líbit. Může to být třeba komplikace, pokud chce firma zaměstnance vyslat na služební cestu.

S povolením k trvalému pobytu totiž máme volný pohyb jenom v rámci Schengenu, kdybychom jely do Velké Británie, musíme si požádat o vízum. Nejde ale jen o občanství - když přijdu na pohovor, tak je hned vidět, že jsem cizího původu. Většina lidí se na začátku trochu ostýchá nebo se i dívají skrz prsty.

Hodně nám usnadní, pokud se zaměříme na něco, kde se hodně pracuje s vietnamskou komunitou. Thuy teď třeba pracuje v advokátní kanceláři, která se často zaměřuje na vietnamské klienty. Tam je žádaná, protože umí vietnamsky.

THUY: Druhá varianta, která je pro nás v tuto chvíli dostupnější, je nastoupit do mezinárodní firmy, kde jsou na cizině zvyklí - máme hodně kamarádů, kteří se v nich prosadili. Stále více se Vietnamcům také daří zakládat vlastní firmy, příkladem je pan Thai Ngoc Nguyen, který je spolumasítl řetězce Sportissimo. Řada mladých Vietnamců se začíná prosazovat v designu, například módní návrhářka Nguyen Hoang Lan, jež provozuje salon La femme MiMi, nebo syn majitelky této restaurace, kde sedíme, paní Lan. Říká se mu Jackie Tran, pohybuje se ve webdesignu a má zakázky už i pro Apple. S uplatněním v českých firmách →

→ to asi bude až na naší generaci, abychom si to trochu vybojovali.

Proč jste si vybraly studium práv a médií?

MAI: Protože média a komunikace jsou mi nejbližší. Už na gymplu jsem věděla, že nechci dělat nic, co souvisí s ekonomikou nebo matematikou. Nejdřív jsem studovala politologii, měla jsem tenkrát ještě představu, že bych se uplatnila v mezinárodních vztazích. Média mě ale prostě baví víc. Ono je docela novinka, že naše generace si už postupně vybírá, co jí baví, a ne co vyžadují rodiče.

THUY: Vybrala jsem si práva, protože mi český právní systém připadal složitý a chtěla jsem mu alespoň trochu porozumět. A spojení ekonomie a práva mi přišlo jako skvělá kombinace, se kterou bych po škole mohla najít uplatnění. Víte, dřív rodiče často tlačili na děti, aby si vybíraly prestižní obory jako práva nebo ekonomii. V době, kdy jsem nastupovala na vysokou školu, když někdo přišel s tím, že půjde studovat třeba DAMU, tak se rodiče většinou snažili mu to rozmluvit. Znáám pár lidí, kteří se chtěli věnovat fotografii, ale rodiče řekli: „Tím se neuživíš, koho bys fotil!“ Teď se nicméně objevují první absolventi, kteří si prosadili svoji vlastní cestu. Jednou z prvních je Ha Thanh Nguyen, která je vidět i v televizi jako sestřička v seriálu *Ordinace v růžové zahrádě*. Byla jedna z prvních Vietnamců, kteří si u rodičů prosadili studium DAMU.

Jak k tomu obratu došlo?

THUY: Změnila se mentalita mladých Vietnamců, stále častěji se prosazují proti názoru rodičů. Také pomáhá, že už se objevují první absolventi méně obvyklých oborů. V naší komunitě prostě nejdříve potřebujeme vidět někoho, kdo uspěl, a až potom tomu věříme. Třeba můj táta je stejný. Když jsem přišla s tím, že budu s Mai dělat blog o vietnamském jídle, začal se hrozit a říkal, ať se raději věnuji škole, a ne vaření. Vůbec nevěřil, že by to mohlo mít nějaký úspěch a že by se o to mohli lidé zajímat. Když jsem mu potom oznámila, že je o nás zmínka v nějakém časopise, tak hned řekl: „Jó? Dobrý!“ a začal s tím časopisem chodit po známých a chlubit se.

Žije tu okolo šedesáti tisíc Vietnamců.

V čem podle vás Česko nejvíc obohatili?

THUY: Nejen Vietnamci, ale jakákoli jiná mentalita, cizinci, kteří přijdou do Čech, vás mohou kulturně obohatit. Svou kulturou, jídlem, jiným smýšlením. Češi jsou v tomhle pořád ještě konzervativní, neotevírají se novým myšlenkám.

TRINH THUY DUONG

(zkráceně Thuy), 24, v Česku žije 17 let. Po absolvování gymnázia v Teplicích vystudovala bakalářský program podnikání a právo na VŠE, kde momentálně pokračuje v magisterském studiu. Zkušenosti sbírá v advokátní kanceláři v Praze.

NGUYEN MAI HUONG

(zkráceně Mai), 25, žije v Česku 20 let. Vystudovala gymnázium v Hradci Králové a bakalářský titul v oboru politologie a mezinárodní vztahy získala na Univerzitě Karlově. Momentálně studuje mediální tvorbu v magisterském programu na Literární akademii Josefa Škvoreckého a žije v Praze.

Zdejší vietnamská komunita na Čechy mnohdy působí hodně uzavřeně, izolovaně. Je taková?

MAI: Asijská mentalita je hodně odlišná od té naší. Máme jinou kulturu, odlišné zvyky. A největším problémem je pořád ještě jazyková bariéra. Vietnamská komunita se potom intuitivně uzavírá a drží společně při sobě, protože si navzájem rozumí. Nejde o to, že bychom se záměrně vyhýbali Čechům, ale prostě je nám bližší člověk, který má podobné myšlení jako my.

Stýkáte se tedy s Čiňany?

THUY: Čiňanů tady není tolik jako nás a drží se spíše stranou, sami mezi sebou. Třeba Nový rok slavíme odděleně, na svoje kulturní akce navzájem moc nechodíme, stýkáme se jen v obchodních záležitostech. Já jsem snad osobně nikdy neviděla žádného Čiňana na našich oslavách. Jazyková bariéra je i mezi námi.

MAI: Ale ještě k té uzavřenosti – podle mě se to teď ve vztahu k Čechům hodně mění. Tím, že naše generace už umí výborně česky, pro nás není až takový problém se integrovat. Můžeme si už navzájem vysvětlit, v čem se lišíme, a dál naše vztahy uvolňovat.

THUY: Já bych řekla, že brzy se to zase naopak úplně převrátí. Teď třeba mají mladší vietnamské děti jenom české ka-

marády a čeští kamarádi jsou jim bližší než ti vietnamští. Možná že se to potom úplně promíchá. Teď například některé vietnamské děti ani neumějí vietnamsky a mluví výhradně česky. Naopak se časem musí vietnamštinu doučovat, chodí do tržnice SAPA na kurzy vietnamštiny.

Máte kamarády mezi Vietnamci i mezi Čechy. Liší se nějak? Jak s nimi trávíte volný čas?

THUY: S českými kamarády chodíme spíš někde na kávu nebo drink. Když jsem třeba pořádala třídní sraz z gymplu, tak jsem se českých spolužáků ptala, jestli chtějí objednat i nějaké jídlo – a oni řekli, že jen pití. To mezi Vietnamci, když máme sešlost, musí být vždycky jídlo – rádi si během něj povídáme, a vlastně i během jeho přípravy. Někdy s vietnamskými přáteli společně vaříme – s přípravou pak musí pomáhat i kluci.

MAI: Zrovna tohle se podle mě hodně liší mezi jednotlivými generacemi zdejších Vietnamců. My máme pořád nejbližší kamarády spíš mezi Vietnamci, s Čechy si nedokážeme povídat úplně o všem. Ale generace o čtyři pět let mladší je už úplně jiná. Oni považují české kamarády za nejbližší. Přemýšlejí jinak než my, více jako Češi.

V čem jsou největší rozdíly v „českém“ a „vietnamském“ myšlení?

MAI: Hlavně v poslušnosti. My jsme vůči rodičům mnohem poslušnější. U nás neexistuje říct přímo rodičům: „Ne, já to neudělám.“ Já osobně jsem to snad nikdy rodičům neřekla. Ale u mladších je docela dobře možné, že rodičům odporují. Odlišné je také vnímání rodinných vztahů – ve vietnamské kultuře jsou výrazně pevnější, mnohem méně časté jsou například rozvody. I proto mnohdy vietnamští rodiče neradi vidí, pokud si jejich dítě přivede čechu, protože se obávají, že nebude ten svazek brát tak vážně.

THUY: Také může být jiný problém: v naší komunitě se stále čeká, že žena po svatbě odchází do rodiny manžela a ve stáří se o manželovy rodiče stará. Samozřejmě se může starat též o své vlastní rodiče, ale ti jsou v tomto směru jakoby vedlejší, o ně se mají starat její bratři. No a další rozdíl je, že u nás je typická větší úcta ke starším. Hodně se dbá na to, aby starší člověk byl mnohem respektovanější – třeba i mezi kamarády. Ačkoli i to se teď mění...

MAI: Máme úctu také vůči našim kamarádkám, které jsou jenom o dva nebo tři roky starší. Nazýváme je „chi“, což znamená něco jako „starší sestra“. Oslovit je bez „chi“ bychom považovaly až za vulgární – jako byste vy někoho oslovili Nováku, místo pane Nováku. Když ale mluví

mladší holky s námi, tak to vynechávají a oslovují nás jen jménem – jde o velký generační posun.

Existuje nějaký zvyk, který je u Čechů obvyklý a Vietnamcům hodně vadí?

MAI: Asi jci, a především ti z jihovýchodu, Japonska nebo Koreje, si drží výrazně větší tělesný odstup než Češi. Není nám tedy moc příjemné, když si tady Češi, třeba při seznamování, začnou tykat a dávají si pusy na tvář. Ta naše „tělesná bublina“ je mnohem větší, praská jen v rámci rodiny nebo ve vztahu manžel manželka. S ostatními lidmi udržujeme co největší tělesný odstup.

V Česku žijete od dětství. Proč jste se sem v devadesátých letech přistěhovali?

MAI: Můj tatínek dříve, když ještě platily ty smlouvy o přátelství se socialistickým Československem, pracoval v Bratislavě v továrně na papír. Po revoluci se přestěhoval do Česka, tehdy všichni z továren přecházeli na prodej, na obchod a opravdu se tenkrát dobře vydělávalo. A tak se taťka rozhodl, že si sem přiveze i manželku a dítě – my s mamkou do té doby žily v Hoa Binh, to je si 70 km jihozápadně od Hanoje. V Česku jsem od svých pěti let.

THUY: U mě to bylo podobné. Rodiče přijeli na začátku osmdesátých let. Vyučili se tu a pracovali v chemičce v Litvínově. Tam se seznámili a v osmdesátém sedmém roce odjeli zpátky do Vietnamu, protože se chtěli vzít a na základě smluv nebylo dovoleno, aby tu žena otěhotněla – kdyby se to stalo, hned by ji vyhostili. Proto se rodiče rozhodli odjet do Vietnamu a tam se vzali. Táta se snažil ve Vietnamu obchodovat, ale nedařilo se mu tak, jak by chtěl. A když mi bylo šest let, rozhodl se, že sem pojedete zpátky. Naši tu měli ještě nějaké známé, i mezi Čechy, a ti nám pomohli zařídit všechna povolení. Jako první sem přijel táta a další rok jsme přijeli já s mamkou a bráchou.

Cítíte se v Česku doma?

MAI: Máme jakoby dva domovy. Řekla bych, že mentalitou jsme pořád více Vietnamky. Ale co se týká prostředí, já už se cítím víc doma tady, jsem tu zvyklá, chodím do českých škol, a kdybych se teď vrátila do Vietnamu, tak by pro mě bylo docela složité zvykat si na systém tam.

Jak často jezdíte do Vietnamu?

THUY: Není to pravidelně, někdy po dvou letech, někdy déle. Cesta je došti finančně náročná, musíme vždycky nakoupit i dárky pro své příbuzné. U nás se do blízké rodiny počítají i všichni bratrance, strýčkové a podobně – a pro každého musíte mít nějaký dá-

reček. Také je zvykem, že prarodičům a těm opravdu nejbližším příbuzným se ještě dávají peníze. Moc často se tam tedy nedostaneme.

Manželka se stará o manžela

Přes rok spolu píšete blog Viet Food Friends. Odkud se vlastně znáte?

THUY: No, víte, známe se z X-chatu, z diskusní místnosti Harry Potter.

MAI: To bylo v roce 2003. Bylo nám asi patnáct nebo šestnáct a obě jsme strašně „žraly“ Harryho Pottera. Začaly jsme se tam spolu bavit, vůbec jsme nevěděly, že jsme obě Vietnamky. Z X-chatu jsme přešly na ruční psaní dopisů, skamarádily jsme se a začaly se stýkat i osobně. Když jsme pak šly studovat do Prahy, znaly jsme se už tak dobře, že bylo ložené, že tu spolu budeme bydlet.

Jak vás napadlo začít psát o vietnamském jídle?

MAI: Spolu s Fórem migrantů, které spadá pod Člověka v tísní, jsme už dřív pořádaly různé kurzy vaření. Hrozně nás bavilo někoho učit vařit naše jídlo a stále častěji se na nás taky obraceli naši kamarádi, zda bychom je nenaučily něco uvařit. Tak jsme si řekly, že bychom to mohly dělat trochu ve větším a začít o tom psát někde, kde si to přečte víc lidí.

Čím si současný růst zájmu Čechů o vietnamskou kuchyni vysvětlujete?

THUY: Podle mě to zase souvisí s tím, že teď dorůstá generace Vietnamců, která už mluví plynule česky. Můžeme tu naši kuchyni spíš představit, vysvětlit, co je co. Češi navíc začali víc cestovat do jihovýchodní Asie – a kdo si to jídlo zamiluje, logicky ho potom vyhledává i tady. Lidé se už také konečně zbavují představ, že v bistrech děláme kočky a pejsky. Samozřejmě to byl vždy holý nesmysl, u nás se kochiči a psí maso považuje za pochoutku, je hrozně drahé a vážené. Takže když už bychom ho měli, tak si ho necháme pro sebe.

V čem se vietnamská kuchyně liší od čínské?

MAI: Čína je obrovská a jídla se tam regionálně hodně liší. Ale v té oblasti, která sousedí s Vietnamem, jsou naše kuchyně hodně podobné. Liší se trochu v koření, Číňané používají o něco víc sójovou omáčku, my se zase neobejdeme bez té rybi. Číňané si obecně více potrpí na nasládlé maso, což ve vietnamské kuchyni moc nenajdete. My zase víc používáme čerstvé bylinky, hlavně thajskou bazalku, koriandr nebo jarní cibulku.

Používá se ve vietnamské kuchyni glutamát?

THUY: Záleží na každé rodině, hodně lidí se teď bojí různých chemikálií, snaží se umělá dochucovadla omezit a dělají raději vývar. Hlavně v rychlých bistrech se ale glutamát pořád hodně používá.

Jak se liší jídla, která se nabízejí ve vietnamských restauracích, od toho, co si vaří Vietnamci doma?

THUY: Třeba kuřecí pho my skoro neděláme – vařené kuře je pro nás moc měkké, máme rádi tužší maso, takže pho doma děláme vždycky ze slepice. Obecně jsou chutě v restauracích méně výrazné než v tržnici SAPA či v domácí kuchyni, dává se třeba méně rybi omáčky, protože kuchaři se bojí, že by jídlo bylo moc výrazné a Čechům by nechutnalo.

Máte rády českou kuchyni?

MAI: Já zbožňuji kachnu se špekovými knedlíky nebo dršťkovou polévku. S Thuy máme rády i svičkovou – občas si ji vaříme i doma.

THUY: Od první třídy jsem chodila do školní jídelny, takže na českou kuchyni jsem od malička zvyklá. Ale je fakt, že častěji jíme vietnamská jídla, jsou pro nás přece jen přirozenější.

Ve vietnamských rodinách vaří spíše ženy. Jak si muži a ženy v rámci vietnamské rodiny dělí ostatní práci?

MAI: Rozdělení práce je ve Vietnamu určitě tradičnější. Určitě je výrazněji oddělené, co je mužská a co ženská práce. U nás se dříve věřilo, že ideální manželka je ta, která se umí postarat o manžela, o své děti a o příbuzné svého manžela. A že by, samozřejmě, měla být úslušná, poslušná a pokorná.

Jaký by měl být muž?

THUY: Muž musí umět dobře vydělávat, mít autoritu, mít starost o rodinu.

MAI: Také by měl být ve společnosti vážený. Ale to se odvíjí od toho, jak umí dobře vydělávat nebo jaké má kontakty. V poslední době se už ale tady v Česku rozdíl v rámci vietnamských rodin stírají. Také jako ženy chodíme do školy, máme vzdělání a chceme mít svoji vlastní kariéru. Vydělávání je tedy napůl, stále se však od nás vyžaduje, že se máme starat o domácnost, o děti a starší příbuzné. ■

Thuy a Mai spolu už přes rok provozují blog o vietnamském jídle Viet Food Friends, pořádají kurzy vaření a kulinářské exkurze na pražskou vietnamskou tržnici SAPA.

 POKRAČOVÁNÍ ROZHOVORU O VIETNAMSKÉM JÍDLU NA WWW.RESPEKT.CZ